

15.12.14

בעניין: עתירות מס': 1263-14 מ. פואה ואח'
עותרים: 1264-14 גיא יפרח

1266-14 אביעד ויסולי

1267-14 ח"כ מ. פייגלין

1270-14 יעקב וידר

1269-14 מיכאל פואה ואח'

משיבים: רו"המ ב. נתניהו יו"ר הליכוד
ח"כ ד. דנון יו"ר המרכז
שי גלילי מבקר התנועה
ג. אריאלי מנכ"ל
תנועת הליכוד

פסק דין

עו"ד יצחק בם, חבר בית הדין

1. בפנינו שורה של עתירות נגד החלטתו של מרכז הליכוד לאשר את התקנון לבחירות המקדימות שהוצע על-ידי וועדת החוקה של התנועה, נדון במרכז והמרכז, בהצבעה חשאית עם קלפיות הפרוסות בכל רחבי הארץ אישר אותו ברוב של 65% מקולות המשתתפים בהצבעה.
2. חלק מן העתירות אינן חדשות עמנו. מייד לאחר שחוק לפיזור הכנסת החל הדיון בחוק לפיזור הכנסת, הודיע יו"ר המרכז ויו"ר התנועה הודיעו על כינוס המרכז לצורך אישור תקנון בחירות בהצבעה חשאית ולצורך אישור החלטה על הקדמת מועד הבחירות לראשות התנועה. בעקבות פרסום ההזמנה הוגשו לפתחנו שתי עתירות – האחת של מר גיא יפרח, בטענה כי הקדמת הבחירות לראשות התנועה אינה כדין והשנייה של מר מיכאל פואה, שעתר לדחיית כינוס מרכז הליכוד לאישור התקנון, ובכל מקרה עמד על עריכת הצבעה גלויה. יחד עם עתירות אלה נדונה גם עתירתו של מר דודי אמסלם, שהתייתה בינתיים.
3. קיימנו דיון בעתירות ביום ה-8/12/14 ובסופו הורינו כי כינוס המרכז ייערך יממה לאחר כינוס וועדת החוקה לאישור תקנון הבחירות, וכי ככל שיתקבל התקנון בוועדת החוקה בהסכמה רחבה של נציגי כל המועמדים, תתייתר המחלוקת בעניין אופן הצבעה וסוגיות נוספות שנתגלגלו לפתחינו.
4. ביום ה-9/12/14 היועץ המשפטי של התנועה הודיע לנו, כי אמנם התקנון התקבל בוועדת החוקה בהסכמה רחבה, אך לא בהסכמה כוללת. על כן פסקנו ביום ה-9/12/14 כי אנו מקבלים את עתירתו של מר פואה במובן זה שכלל יש לערוך בישיבת המרכז הצבעה גלויה על אתר, אולם הדרך להצבעה חשאית לא נחסמה. קבענו, כי ניתן יהיה לקיים הצבעה חשאית אם ייאספו החתימות חברי המרכז המבקשים זאת ונמנענו מלהביע דעה בשאלה של קיום סמכות טבועה של יו"ר המרכז בענייני נוהל.

5. התקנון שאישרה וועדת החוקה כולל הוראה לפיה יו"ר התנועה יהיה זכאי לאייש לפי שיקול דעתו את המקומות ה-11 וה-23 ברשימת מועמדי התנועה לכנסת. התקנון לא כלל הוראות בדבר מועד עריכת הבחירות המקדימות.
6. בערבו של ה-9/12/14 התכנס המרכז. בכינוס הוגשה רשימת חתימות שלא נבדקה, ולא ידוע אם נאסף מספר החתימות הדרוש. מעדויות ששמענו, ספק רב גם אם כל החותמים היו נוכחים בישיבת המרכז. באותו כינוס יו"ר המרכז הכריז כי תיערך הצבעה חשאית ונעל את הישיבה.
7. ביום ה-10/12/14 נערכה הצבעה חשאית. ההצבעה עסקה לא בתקנון לבדו – הצעת ההחלטה כללה סעיף בדבר איחוד מועד הבחירות המקדימות לראשות התנועה עם מועד הבחירות המקדימות לרשימה לכנסת. ההצעה גם כללה דחיית כינוס המרכז לדיון בתיקוני חוקה הנוגעים לשיטת בחירת מועמדי המפלגה לכנסת ליום ה-28/4/15. בהצבעתם חברי המרכז נתבקשו לאשר או לדחות את הצעת ההחלטה כמכלול, מבלי שתיערך הצבעה נפרדת על מרכיביה השונים.
8. בסופו של יום מתוך 2402 חברי מרכז שהשתתפו בהצבעה 1567 הצביעו בעד הצעת ההחלטה כפי שהוצעה ו-835 הצביעו נגדה. 65.24% מן המשתתפים בהצבעה תמכו בה ובתקנון המוצע.
9. בעקבות קיום ההצבעה, זרמו לבית הדין עתירות נגד קיומה. ח"כ פייגלין עתר נגד קיום ההצבעה, בטענה כי יו"ר התנועה שהנו מועמד בבחירות המקדימות אינו יכול לעשות שימוש בסמכות שניתנה לו בסעיף 88 לחוקה בדבר קדימות הבאת הצעותיו לסדר יום המרכז, כאשר מדובר בהצעות הנוגעות לבחירות מקדימות בהן הוא מתמודד. כן טען ח"כ פייגלין נגד איחוד המועדים של הבחירות ליו"ר והבחירות למועמדי המפלגה לכנסת ודרש כי הצעה אלטרנטיבית שהציע תועמד אף היא להצבעת המרכז. ח"כ פייגלין צירף את מבקר התנועה כמשיב, בטענה כי לנוכח ההשלכות הכלכליות של עתירתו יש לשמוע גם את דעת המבקר.
10. מר פואה עתר אף הוא, יחד עם חברי המרכז קורנפלד ולוי נגד עריכת ההצבעה החשאית ולכל הפחות ביקש כי בית הדין יורה על הצבת משקיפים מטעמו בקלפיות. סעד ביניים זה ניתן לו על-ידי בית הדין.
11. עו"ד אביעד ויסולי עתר אף הוא נגד אישור התקנון המוצע, בטענה כי שריון מקומות למועמדים של יו"ר התנועה עומד בסתירה לחוקה וכן טען הוא נגד מינוי יו"ר וועדת הבחירות של התנועה לראשות וועדת הפיקוח, בטענה כי אין אדם יכול לפקח על עצמו. בסוגיה אחרונה זו אנו פטורים מלהכריע, כיוון שלמיטב הבנתנו הצדדים הסכימו על מתווה לפתרון.
12. ביום ה-11/12/14 קיימנו דיון בעתירות שעל הפרק. באותו יום גם מר יעקב ויזר הגיש עתירה נגד איחוד מועדי הבחירות ונגד שריון מקומות ריאליים למועמדים מטעם יו"ר התנועה.
13. בדיון בפנינו שמענו את מבקר התנועה שטען, כי איחוד מועדי הבחירות לרשימת מועמדים לכנסת וליו"ר התנועה מעניקה יתרון מימוני בלתי הוגן למועמדים לראשות התנועה שמתמודדים גם על מקום ברשימה לכנסת. חוקי מימון מפלגות מאפשרים למועמד לראשות המפלגה להוציא סכומים גבוהים בהרבה על מסע הבחירות מאשר למועמד לרשימה לכנסת. כך, הכסף שמוציא מועמד לראשות התנועה על ארגון מסע

הבחירות, על המטה ועל ארגון יום הבחירות עשוי לשרת גם את מועמדותו לרשימה לכנסת.

14. מנכ"ל התנועה פירט בפנינו את החיסכון במשאבים שייווצר אם מועדי הבחירות יאוחדו, וטען כי התנועה נמצאת בגרעון ואינה יכולה להרשות לעצמה שני ימי בחירות.

15. היועץ המשפטי של התנועה טען בתשובה לעתירות, כי ההצבעה החשאית נערכה כדין וזאת מכוח הסמכות הטבועה של יו"ר המרכז בענייני נוהל וסדרי דיון, כי איחוד המועדים הוא לטובת התנועה ונועד לחסוך במשאביה וכי שריון מקומות ריאליים למועמדים מטעם יו"ר התנועה הוא אמצעי מידתי שנועד לשרת תכלית ראויה של יצירת רשימה אטרקטיבית שתמשוך את קולות הבוחרים. הרוב הסוחף, לה זכתה ההצעה, מצביע על טובת התנועה בכללותה.

16. היועץ המשפטי הציג טיעונים רבים הנסמכים על טובת התנועה כפי שהוא רואה אותה. אכן, טובת התנועה צריכה להיות לנגד עיני בית הדין, כי הרי חוקת הליכוד אינה הסכם התאבדות אינה מתכוון לאובדן התנועה. אולם, הפאתוס בדבר "טובת התנועה" אינו יכול לבוא על חשבון טיעונים משפטיים. תפקידו הראשון במעלה של בית הדין הוא להכריע בסכסוכים בין חברי התנועה ומוסדותיה על בסיס חוקת הליכוד. טובת התנועה היא בראש ובראשונה בקיום חוקתה. על כן, נדון בטענות לפי סדרן בהתאם לחוקת התנועה.

א. הצבעה חשאית

17. חוקת הליכוד קובעת בסעיף 150 כי:

(א) החלטות יתקבלו בהצבעה גלויה על-ידי רוב של המשתתפים בהצבעה.
(ב) 10% מחברי הגוף רשאים לדרוש, לפני ההצבעה, כי תקויים הצבעה חשאית הדרישה תוגש בכתב בחתימת ידי המבקשים סמוך להצבעה, ובלבד שהמבקשים נוכחים בישיבה.

לכאורה, צודקים העותרים באומנם, כי מקום שלא התקיים החריג של דרישת 10% מחברי הגוף, צריך לחול הכלל, לפיו ההחלטות תתקבלנה בהצבעה גלויה על-ידי רוב המשתתפים בהצבעה.

18. השאלה היא האם צירוף של סעיפים 150(א) ו-150(ב) יוצר הסדר שלילי, המונע מיושב ראש המרכז להחליט על הצבעה חשאית יום למחרת הכינוס?

19. היועץ המשפטי של התנועה ונציגו של יו"ר המרכז הפנו לכלל הסמכות הטבועה, לפיו יושב ראש הגוף קובע את סדרי דיונו. הקושי שמעורר כלל זה נעוץ בכך, שסמכות טבועה אינה יכולה לעמוד אל מול לשונו המפורשת של החוק, והדבר מחזיר אותנו לשאלה, האם צירוף הסעיפים יוצר הסדר שלילי. למעשה, הטיעון של סמכות טבועה אינו מקדם את הדיון בהרבה.

20. היועץ המשפטי הצביע גם על דוגמאות בהן נערכה הצבעה חשאית על פי החלטת יו"ר המרכז וללא פנייה מטעם 10% מחברי המרכז שביקשו זאת. היועץ המשפטי טען, כי רצף של תקדימים בהם נערכה הצבעה חשאית יוצר נוהג בתנועה, לפיו ליו"ר המרכז סמכות להחליט על עריכת הצבעה חשאית.

21. אכן, חוקת המפלגה היא בבחינת חוזה בינה לבין חבריה ובין חבריה לבין עצמם, ומנהג הוא מקור לפרשנות החוזה (ר' סעיף 26 לחוק החוזים, חלק כללי, תשל"ג-1973). אולם, הדוגמאות של הצבעות חשאיות עליהן הצביע היועץ המשפטי נגעו לרוב לעניינים פרסונליים, בהם מקובל גם בגופים אחרים לערוך הצבעות חשאיות. ספק אם מהצבעה חשאית בעניינים פרסונליים אפשר ללמוד על סמכות טבועה של יו"ר המרכז להחליט על הצבעה חשאית.

22. חזרנו אפוא לאותה נקודה, ואנו ניצבים שוב בפני השאלה, האם ההסדר המעוגן בסעיפים 150(א) ו-150(ב) הנו הסדר שלילי ביחס לסמכותו של יו"ר המרכז להחליט על הצבעה חשאית.

23. סבורני, כי את התשובה לשאלה זו יש ללמוד משיקולים מדיניות מהותיים העומדים מאחורי ההסדר. הטעם לקיום הצבעות גלויות באספות המרכז נעוץ בשיקולי יעילות. כאשר נדרש המרכז, שהנו גוף גדול, לקבל שורה של החלטות, אין זה יעיל לערוך הצבעה חשאית עם ספירת קולות ידנית על כל החלטה והחלטה. המהירות והיעילות עומדים לזכות ההצבעה הגלויה על אתר.

24. עם זאת, הצבעה גלויה בגוף גדול כרוכה בקשיים. כאשר הפער בקולות בהצבעה מסוימת הוא קטן, עלולים להתעורר קשיי ספירה ומחלוקות על מניין הקולות. כיצד יש לנהוג כאשר מתוך 1,000 משתתפים בהצבעה 505 תומכים בהצעה ו-495, שגם מקימים רעש גדול, מתנגדים לה? האם מניין הקולות בישיבה שכזאת לא תהפוך לבוקה ומבולקה? וכמה זמן תיערך ספירת הידיים המורמות במצב כזה? היעילות והקלות שבהצבעה גלויה תהפוך כאן לשדה מחלוקת שלא ניתן יהיה לפתור אותה, אלא בהצבעה חשאית. האם ניתן למנוע מיושב ראש המרכז, הנתקל בבעיה כזאת את הסמכות להכריז על עריכת הצבעה חשאית? אם נאמר לא – נפגע באפשרות לנהל הצבעה הוגנת ונהפוך את ההצבעה לשדה מערכה הומה. אם נאמר כן – נישאל מניין ליושב ראש הסמכות להכריז על הצבעה חשאית?

25. לא ניתן לנווט את הדיונים בגוף המונה 3,800 חברים בלא שיהיו בארסנל של יושב הראש כלים שיאפשרו לו להתמודד עם סיטואציות מעין אלה. לכן, סבורני, כי לא יהא זה נכון לפרש את סעיפים 150(א) ו-150(ב) כהסדר שלילי ביחס לסמכות יו"ר המרכז להכריז על הצבעה חשאית.

26. שיקול נוסף התומך בהכרה בסמכות טבועה של יושב הראש הוא מתן אפשרות השתתפות למרב חברי המרכז. הצבעה חשאית נדחית מאפשרת גם לחברים שאינם משתתפים בדיון המרכז להשתתף בקבלת החלטה. כאשר מדובר בגוף גדול שקשה לכנסו במקום אחד, הצבעה חשאית בקלפיות פזורות עשויה לאפשר למרב חברי המרכז להשתתף בהצבעה.

27. בית המשפט העליון נזקק לסוגיה זאת כאשר דן בהצבעה שנערכה בקואופרטיב דן בעניין הוצאת חבר מן האגודה ע"א 198/87 סקא נ' "דן" אגודה שיתופית לתחבורה ציבורית, פ"ד מ"ד(2) 391. באותו עניין, לפי תקנות האגודה, ההצבעה צריכה הייתה להיות גלויה, אולם 10% מן החברים יכלו לבקש לערוך הצבעה חשאית. בפועל, יו"ר האסיפה הורה על עריכת הצבעה חשאית יום למחרת. בית המשפט העליון מפי הנשיא מאיר שמגר קבע, כי לא נפל בכך פגם(שם, עמ' 396):

על-פי תקנה 9(ד) לתקנות האגודות, "יקבע (היושב-ראש – מ' ש') את דרכי ההצבעה ומניין הקולות באסיפה בהתאם לתקנות האגודה". ראינו, כי תקנות דן מורות על כך שההצבעה באסיפה הכללית תיעשה בהרמת יד או בהצבעה חשאית, על-ידי פיתקאות, אם עשירית מהחברים הנוכחים דורשים זאת.

מכוחה של תקנה 9(ד) הנ"ל ובהיקש מדיני החברות, סמכותו של היושב ראש לקבוע את דרכי ההצבעה רחבה דיה כדי לכלול גם את הסמכות להורות על קיומה של הצבעה חשאית במועד אחר, מקום שלא ניתן לקיים את ההצבעה על אתר. זאת ועוד, יש להחיל גם באשר לאגודות שיתופיות את הכלל שהוזכר לעיל, לפיו אין למנוע את זכות ההצבעה במועד הנדחה ממי שלא נכח באסיפה המקורית. הזכות להשתתף בחיי התאגיד על-ידי השתתפות בהצבעות זכות יסוד היא, וכפי שאין מדקדקים עם מי שמבקש להצביע, אם נכח באסיפה מתחילתה ועד להצבעה, כך אין לדרוש רציפות מבחינת הנוכחות בין האסיפה המקורית להצבעה הנדחית.

28. אכן, גם בעניין סקא מדובר היה בהצבעה בעניין פרסונלי, אולם בית המשפט העליון לא ביסס את הנמקתו על אופייה הפרסונלי של ההצבעה, אלא תלה אותה בסמכויות הכלליות של יושב ראש האסיפה.

29. לצד זאת, קיים שיקול נכבד נגד הכרה בסמכותו הטבועה של יו"ר המרכז ביחס לקביעת סדרי ההצבעה ובכלל זה עריכת הצבעה חשאית שלא בהתאם לסעיף 150 לחוקה. סמכות זו שגבולותיה עמומים וסייגיה אינם ברורים עלולה להיות מנוצלת לרעה, בין לשם קיפוח המיעוט ובין לשם קידום אינטרסים צרים של קבוצה זו או אחרת על חשבון רוב חברי התנועה. לכן, הייתי נמנע מלקבוע ככלל גורף, שקיימת ליו"ר המרכז סמכות טבועה להכריז על הצבעה חשאית כל אימת שלפי שיקול דעתו הדבר נצרך.

30. עם זאת, בענייננו קיימים שני שיקולים נוספים, המובילים אותי למסקנה כי אין לבטל את תוצאות ההצבעה החשאית, גם אם נותר ספק ביחס לסמכותו הטבועה של יו"ר המרכז.

31. ראשית, שמענו כי נאספו חתימות רבות של חברי המרכז התומכים בהצבעה חשאית. חתימות אלה לא נבדקו ולא נספרו. אין ספק כי לא כל החברים שחתמו על בקשה לערוך הצבעה חשאית היו נוכחים בעת ישיבת המרכז, אולם אין לדעתי לדרוש נוכחות של כל החותמים לשם עריכת ההצבעה החשאית. במצב זה, בדיעבד, סבורני כי ניתן ליהנות את יו"ר המרכז מן הספק, שמא נאספו החתימות בכמות הנדרשת.

32. במצב זה, כאשר סוגיית הסמכות הטבועה לא הוכרעה לשלילה ושאלת מספר החתימות נותר בספק לא היה זה נכון בזמן אמת לעצור את ההצבעה על-ידי צו מניעה.

33. שנית, כעת בדיעבד, לאחר שנתקבלה תוצאה ברורה וחד-משמעית, הרי גם אם קיים ספק ביחס לחוקיות עריכת ההצבעה מלכתחילה, אין ספק זה יכול להביא לביטול תוצאות ההצבעה בדיעבד. ככל שנפל פגם בעריכת ההצבעה הרי היה זה פגם פרוצדורלי שלא פגע בזכות מהותית כלשהי של חברי המרכז, אלא הרחיב את האפשרות שלהם להשתתף בקבלת ההחלטות. באין פגיעה קונקרטיית במאן דהו, איני חושב שיש לבטל את תוצאות ההצבעה כעפרא דארעא.

ב. מועד הבחירות המקדימות לראשות התנועה

34. סוגיה נוספת שהועמדה להכרעתנו היא הקדמת מועד הבחירות לראשות התנועה. עיקר הטענה היא שאין לשנות את כללי ההתמודדות לאחר שההתמודדות כבר החלה. הקדמת הבחירות גורמת נזק למועדים, שהתקשרו בהתחייבויות על בסיס המועד הקודם לעריכת הבחירות המקדימות.

35. טענת העותרים בעניין זה מעוררת אהדה והיא עשויה למצוא תמיכה בפסיקת בית המשפט העליון בבג"צ 7181/08 לוינטל נ' שר הפנים, (פורסם בנבו). ברם, סבורני, כי עניינינו שונה ובעניינינו המרכז היה רשאי להקדים את מועד הבחירות לראשות התנועה.

36. סעיף 84(א) לחוקת הליכוד קובע:

(1) במועד שייקבע ע"י המרכז ולא יאוחר משישה חודשים לפני מועד הבחירות לכנסת הקבוע בחוק – ייבחר יושב ראש הליכוד.

(2) נקבע בחוק התפזרות הכנסת מועד לבחירות שהוא מוקדם משישה חודשים מעת קבלת החוק האמור – ייבחר יושב ראש הליכוד בסמוך לקבלת החוק האמור, במועד שייקבע על ידי המרכז.

37. קיימים אפוא שני מצבים של בחירות לראשות התנועה. קיים המצב הרגיל, בו מועד הבחירות לכנסת ידוע ועל המרכז לקבוע מועד לבחירת יושב ראש הליכוד שישה חודשים לפחות לפני מועד זה. לצדו קיים מצב מיוחד, בו הכנסת מחליטה בחוק על התפזרותה, והחוק קובע כי הבחירות הכלליות תערכנה פחות משישה חודשים מעת קבלתו. אזי יש לקבוע מועד לבחירת יושב ראש הליכוד בסמוך לקבלת החוק האמור.

38. בעניינו, המועד הראשון, של ה-6 בינואר, נקבע בהתאם לסעיף 84(א)(1) לחוק, כאשר מועד הבחירות היה קבוע לנובמבר 2017. בסמוך לאחר מכן, הכנסת החליטה בחוק על התפזרותה וקבעה את מועד הבחירות הכלליות ל-17 במאוס. במצב זה, קמה למרכז סמכות לפי סעיף 84(ב)(2) לחוקת הליכוד לקבוע את מועד הבחירות בסמוך לאחר קבלת החוק על פיזור הכנסת.

39. הקדמת הבחירות היוותה שינוי מהותי במערכת הפוליטית, שינוי שהנו חיצוני למרכז הליכוד ואשר חייב את תנועת הליכוד להגיב עליו.

40. מן הטעמים האלה, איני סבור כי נפל פגם בהחלטת המרכז על הקדמת מועד הבחירות לראשות הליכוד.

ג. הצמדת הבחירות לרשימת הליכוד לכנסת למועד הבחירות לראשות התנועה

41. שונה, לדעתי, המצב ביחס להחלטה להצמיד את מועד הבחירות לרשימת הליכוד לכנסת למועד הבחירות לראשות התנועה.

42. סעיף 139(א) לחוקה קובע במפורש, כי "לאחר בחירת יושב ראש התנועה, כאמור בסעיף 84(ב) יבחרו כלל חברי התנועה את שאר המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת... סדר הבחירות ייקבע בתקנון על-ידי המרכז, לאחר דיון בוועדת החוקה".

43. איני חושב כי מדובר באמירה מקרית. סבורני, כי יש טעם מהותי המצדיק הפרדה בין מועד הבחירות לראשות התנועה למועד בחירת המועמדים לרשימה לכנסת.

44. ראשית, הטעם עליו הצביע המבקש הוא, לדעתי, טעם מכריע המצדיק את ההפרדה. לא יתכן כי מועמד לרשימת הליכוד לכנסת שרץ לראשות התנועה ייחנה מיתרונות בדיני מימון בחירות על פני מועמד שאינו מתמודד לראשות התנועה. מועמד לראשות התנועה רשאי להוציא סכומים גבוהים פי כמה על מסע הבחירות ממועמד המתמודד על מקום

ברשימה לכנסת. כאשר שתי מערכות בחירות נערכות במקביל, השפעת המימון המושקע במסע אחד עלולה לזלוג למסע אחר. הרי מטה יום הבחירות הוא אותו מטה, המרצת פעילים ומצביעים היא ואתה המרצה בין אם מדובר בהצבעה בבחירות ליושב ראש ובין אם מדובר בהצבעה למועמדות לרשימה. איחוד המועדים יוצר עיוות מימוני ועלול אף לעודד הצגת מועמדויות פיקטיביות לראשות התנועה אך כדי ליהנות מיתרונות המימוניים הנובעים מכך ולהזריק כספים למסע הבחירות המקדימות לרשימה לכנסת.

45. שנית, איחוד המועדים מחייב קביעה של כללים בדבר הצבעה, כללים שיאפשרו למי שחפץ בכך להתמודד לשני התפקידים. הדבר עלול ליצור שורה של קשיים. למשל, אובדן קולותיהם של חברים שיצביעו לרשימה לכנסת בעד מועמד שיזכה בסופו של דבר בראשות התנועה. הרי מספר ההצבעות שיכול כל חבר להצביע בבחירת המועמדים לרשימה הנו מוגבל ו-"בזבוז" הצבעה על מועמד שנבחר לראשות התנועה עלול לפגום בדיעבד בשוויוניות הבחירות. אמנם חשש זה הוא רחוק ובמידה מסוימת ספקולטיבי, אך הוא מדגים את הקושי הנובע מהיעדר כללים בדבר הצבעה מקבילה.

46. שלישית, יש טעם רב בטענה, כי הצמדת הבחירות עלולה לפגוע ביכולתו של יושב הראש הנבחר של התנועה להשפיע על עיצוב רשימתה. כאשר הבחירות לרשימה נערכות לאחר הבחירות ליושב הראש, יכול יושב הראש הנבחר לסייע במסעי הבחירות של מועמדים אשר הוא סבור כי יקדמו את הרשימה בבחירות הכלליות ויעבדו לצדו בממשלה שירכיב לאחריהם.

47. לשון החוקה המפורשת אינה מאפשרת את הצמדת המועדים. שאלת הצמדת המועדים היא אפוא שאלה נכבדה, אשר יש לדון בה ביישוב הדעת, כפי שדנים בשינוי חוקה. אולם, בענייננו שמענו, כי וועדת החוקה שאישרה את תקנון הבחירות לא דנה כלל בשאלת המועדים והצמדתם. הצמדת המועדים הובאה בהצעת ההחלטה למרכז, אשר אישר אותה במסגרת הצבעה על הצעת החלטה בה נכללו שורה של נושאים. סבורני, כי המרכז אינו יכול לקבל החלטה הנוגדת את לשונה המפורשת של החוקה בהליך הצבעה שכזה, אפילו מבלי שהדבר נדון בוועדת החוקה.

48. שמענו בקשב רב את דברי מנכ"ל התנועה על מצבה הכספי של התנועה ועל עלויות הבחירות המקדימות. כשלעצמי, איני סבור כי פרשנות החוקה צריכה להיות מוכתבת על-ידי שיקולים תקציביים. לא התקציב צריך לקבוע מה אומרת החוקה, אלא החוקה תקבע על מה ניתן ואף חובה להוציא כסף. אי אפשר לא לקיים את הוראות החוקה ולקבוע כי הבחירות תיערכנה באותו מועד מטעמי חסכון. אלא, במסגרת התקציב הנתונה על מנהלת התנועה לערוך שני ימי בחירות – אחד לראשות התנועה ואחד לרשימת מועמדים לכנסת.

49. את מסגרת התקציב תקבע, כמובן, מנהלת התנועה. היא תקבע במה ניתן לחסוך ובמה לא. אם רצונה בחסכון, תוכל היא לקבוע כי את וועדות הקלפי בבחירות לראשות התנועה יאיישו נציגי המועמדים, תוכל היא לחסוך בתשדירי המרצה, לשכור מקומות צנועים כאתרי הצבעה, או לערוך הצבעות בסניפי התנועה וכיוצא באלה. אולם, לא ניתן לחסוך על חשבון החוקה.

50. מן הטעמים האלה, אני סבור כי יש לקבוע במועד נפרד ונוסף, לאחר הבחירות לראשות התנועה, בו ייערכו הבחירות המקדימות לרשימת התנועה לכנסת.

ד. זכות "שיבוץ" מועמדים – סעיף השיריונים

51. תקנון הבחירות קובע, כי ליושב ראש התנועה הנבחר תהיה הזכות לשבץ את המועמדים במקומות ה-11 וה-23 ברשימת הליכוד לכנסת. השיבוץ הזה אינו טעון אישור שום מוסד

- או גוף תנועתי, אין בתקנון שום הוראה בדבר אופן הפעלת שיקול הדעת של יו"ר התנועה ולמעשה ניתנת לו אפשרות בלתי מוגבלת לאייש את המקומות הללו לפי שיקול דעתו.
52. סעיף 139(א) לחוקת התנועה קובע, כי המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת ייבחרו על-ידי כלל חברי התנועה בבחירות "אישיות, כלליות, שוות, ישירות וחשאיות".
53. סעיף בתקנון הבחירות המאפשר "שיבוץ" של שני מועמדים במקומות הריאליים פוגע בעקרונות השוויון, הכלליות והישירות של הבחירות. שוויון בבחירות פירושו הדבר שכל חבר יש קול אחד ומשקלו של כל קול שווה. לעומת זאת "שיבוץ" מועמדים מקנה ליושב ראש התנועה קול יחיד ומכריע בדבר איש המקומות הללו ברשימת המועמדים.
54. כלליות פירושה גם הזדמנות לכל חבר תנועה להצביע בעד כל מועמד שיחפוץ (בכפוף לסייג מפורש כי המועמדים האזוריים ייבחרו באזוריהם). שריון מקומות למועמדים של יושב ראש התנועה מדיר את חברי התנועה מהליך הבחירה של המועמדים שיאיישו את המקומות האלה ופוגע בכלליות הבחירות.
55. ישירות פירושה כי כל חבר מצביע במישרין למועמד שבו הוא תומך. ואילו כאן חברי התנועה בוחרים את יושב ראש התנועה ואילו הוא בוחר שני מועמדים שיאיישו מקומות ריאליים ברשימה לכנסת.
56. כלל המקנה ליושב ראש התנועה אפשרות "לשבץ" מועמדים לרשימה לכנסת עומד בסתירה חזיתית לעקרונות היסוד של הבחירות המקדימות ופוגע בזכותם של חברי התנועה לבחור את נציגיהם ובזכותם של מועמדים מקרב חברי התנועה להיבחר למקומות ה-"משוריינים" למועמדי היו"ר ברשימה.
57. סעיף 14(א) לחוק המפלגות קובע, כי למפלגה יהיה תקנון והמפלגה תתנהל על-פיו. סעיף 14(ב) קובע אלו עניינים יש לקבוע בתקנון המפלגה. סעיף 16 לחוק המפלגות קובע, כי "מועמדי המפלגה לכנסת ייקבעו בהליך שיוגדר בתקנון".
58. אין ולא יכולה להיות מחלוקת, כי חוקת הליכוד היא תקנון המפלגה. על פי החוק המפלגה חייבת להתנהל לפיו. התנהלות לפי התקנון פירושה עליונות התקנון (בעניינינו – עליונות החוקה) על פני כל החלטות נורמטיביות ואופרטיביות האחרות במפלגה. כל החלטה צריכה להיות כפופה לחוקה, אחרת המפלגה מתנהלת בסתירה לתקונה. "תקנון הבחירות" שאושר על-ידי המרכז עומד בסתירה לחוקה בהוראות הנוגעות לשיבוץ מועמדים על-ידי יושב ראש התנועה. הסתירה היא חזיתית. האפשרות לסטות מהוראות החוקה בעניין זה אינה מעוגנת בחוקה עצמה. משום כך, סבורני כי לפי חוק המפלגות לא ניתן לאשר החלטה הסותרת את הוראות החוקה.
59. מעבר לכך, כאמור, לפי סעיף 16 לחוק המפלגות יש להגדיר את דרך הקביעה של מועמדי המפלגה לכנסת בתקנון המפלגה. "שיבוץ" על-ידי יושב ראש התנועה אינה דרך המוגדרת בתקנון המפלגה, שהנו חוקתה. העובדה כי המסמך המסדיר את סדרי הבחירות נקרא אף הוא "תקנון" אינו הופך אותו לתקנון המפלגה, כי תקנון המפלגה חייב לכלול תכנים המפורטים בסעיף 14(ב) לחוק המפלגות. בעניינינו, לית מאן דפליג כי החוקה היא התקנון לצורך חוק המפלגות. משלא נקבעה דרך זו של "שיבוץ" מועמדים על-ידי יושב ראש התנועה בחוקה, הרי לפי סעיף 16 לחוק המפלגות, לא ניתן לקבוע אותה בשום מסמך נורמטיבי אחר, גם לא בתקנון הבחירות.

60. זו גם תשובה לעמדתו של חברי עו"ד בוכניק, חבר הנשיאות. לא החוקה אינה סובלת אפשרות של "הוראת שעה" העוקפת הוראה מהוראותיה. אלא חוק המפלגות בכבודו ובעצמו מורה, כי דרכי הקביעה של מועמדי המפלגה לכנסת צריכים להיות מעוגנים ומפורטים בתקנון המפלגה. אי אפשר לקבוע דרכים לקביעת מועמדי המפלגה לבחירות לכנסת לא בהוראות שעה, לא בתקנוני בחירות ולא בשום דרך אחרת, זולת חוקת הליכוד.

61. מן הטעמים האלה, אני סבור שיש לדחות את העתירות ככל שהן נוגעות לעצם ההצבעה החשאית במרכז ולהקדמת הבחירות לראשות התנועה. יש לקבל את העתירות במובן זה שיש להורות לקבוע מועד נוסף לבחירת מועמדים לרשימת התנועה לכנסת, מועד זה יחול לאחר בחירת יו"ר התנועה. יש לבטל את סעיף 15 לתקנון הבחירות שאושר.

כמו כן יש להותיר את החלטת המרכז על מכונה.

חבר הנשיאות השופט אריאל בוכניק:

השאלה הראשונה שבית הדין התבקש לדון בה בעתירות המאוחדות, היא שאלת התוקף והסמכות של החלטת יו"ר המרכז- מר דני דנון בישיבת המרכז מיום 8/12/14, להעביר את ההצעות שהוגשו למרכז להצבעה חשאית שתיערך למחרת היום, במקום בהצבעה גלויה באותו הערב.

העותרים מפנים לסעי' 150 (א) וכן 150 (ב) לחוקה וטוענים, כי עפ"י האמור בסעיפים אלו, יש לבטל את החלטת יו"ר המרכז הנ"ל, וכפועל יוצא לבטל את הצבעת חברי המרכז שהתקיימה למחרת היום מיום 9/12/14 כולל את תוצאותיה.

יצוין כי אומנם נטענה טענה שלא הוכחה, כי נמסרו ליו"ר המרכז חתימות של 10% מחברי המרכז שמבקשים הצבעה חשאית.

בהחלטתי זו, אני יוצא מנקודת הנחה כי לא הוגשו ליו"ר המרכז חתימות כנדרש בסעיף 150 (ב) לחוקה.

השאלה שיש להכריע בה היא, אם יש סמכות ליו"ר המרכז ו/או ליו"ר של כל גוף אחר בתנועה להחליט על הצבעה חשאית בניגוד לכאורה לאמור בסעיף 150 (א) לחוקה.

מקריאת החלטתם של חברי הנשיא קליינר והשופט בם עולה כי לכאורה אין סמכות כזו ליו"ר המרכז מלכתחילה, אך בדיעבד ניתן להכשיר את המעשה, ובמיוחד לאור התוצאה של ההצבעה החשאית.

אני מסכים לתוצאה אליה הגיעו שני חברי בתוספת דברים.

בכל הכבוד, נראה גם נראה לי, כי קיימת סמכות מלכתחילה ולא בדיעבד ליו"ר המרכז ו/או ליו"ר כל גוף אחר בתנועה לקבל החלטה בדבר קיום הצבעה חשאית ו/או בדרך אחרת, בלא צורך כי יאסוף חתימות של 10% מחברי הגוף הבוחר.

יש לומר כי הרציו של סעיף 150 בכללותו הוא כי על מנת להקל בהצבעות, תתקיימה ההצבעות באופן גלוי ולא בדרך חשאית, שהרי ברור כי הצבעה חשאית מסובכת יותר ותיקח זמן יותר.

אין ולא יכולה להיות מחלוקת, כי מבחינת כללי הצדק וקיום ההליך הדמוקרטי, יש עדיפות מכרעת להצבעה חשאית על פני הצבעה גלויה, שכן התוצאות משקפות בהצבעה חשאית את רצון החברים בגוף הבוחר יותר מאשר בהצבעה גלויה.

עניין זה נכון במיוחד, כאשר בהצבעה גלויה מתאספים בדרך כלל מספר קטן של חברי מרכז באופן אקראי, לעומת המספר הגדול של חברי המרכז שמצביעים בהצבעה חשאית, ובמיוחד בגוף כמו מרכז התנועה שיש בו כ- 3,800 חברים.

לאור הרציו של סעיף 150 (א) לחוקה שבא כאמור להקל על קיום הצבעות ע"י הצבעה גלויה, קיים סעיף 150 (ב) לחוקה שבמקרה ש- 10% מהגוף הבוחר יבקשו הצבעה חשאית, הרי תתקיים הצבעה חשאית במקום הצבעה גלויה.

הרציו של סעיף 150 (ב) הוא להגן על המיעוט מפני שלטון הרוב ו/או מפני שלטון ו/או שליטת המנגנון בתנועה ו/או במוסדותיה.

אין כל ספק כי עניין זה אינו המקרה דנן, שכן במקרה שלפנינו לא המיעוט ביקש הצבעה חשאית, אלא "המנגנון עצמו", דהיינו יו"ר המרכז הוא זה שקיבל החלטה לקיים הצבעה חשאית ולא גלויה.

שמענו באריכות בעת הדיון את דבריו של נציג יו"ר המרכז, כי החלטתו לקיים הצבעה חשאית נבעה הן מהעניין הרגיש של נשוא ההצעה והן לאור המתח הרב ששרר בעת ישיבת המרכז.

לאור כל המפורט, דעתי היא כי ליו"ר המרכז ו/או לכל יו"ר של גוף אחר בתנועה קיימת סמכות שיורית ו/או סמכות טבועה מעצם תפקידו להחליט על קיום הצבעה חשאית במקום הצבעה גלויה, לפי שיקול דעתו כאשר הנסיבות דורשות זאת, בלא להיזקק לחתימת 10% מחברי הגוף הבוחר.

לאור האמור, אין כל ספק בעיני כי החלטת יו"ר המרכז לקיים הצבעה חשאית במקום הצבעה גלויה היא החלטה שהתקבלה בסמכות וכדין.

השאלה השניה שעולה לדיון היא שאלת התוקף של הצעת ההחלטה שהתקבלה ע"י רוב גדול של חברי המרכז מיום 9/12/14, וכן לשאלת התוקף של תקנון הבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה- 20 (הוראת שעה) שכולל מספר רב של סעיפים כולל מתן אפשרות ליו"ר התנועה לקבוע שריונים ברשימת תנועת הליכוד לכנסת.

יצוין כאמור כי רוב מוחלט של חברי המרכז אישר בהצבעה חשאית את הצעת ההחלטה שהונחה בפניו שכללה 4 פיסקאות כדלקמן:

בפיסקה הראשונה אישרו חברי המרכז את הקדמת מועד הבחירות לכהונת יו"ר התנועה ומועמדה לכהונת ראש ממשלת ישראל ליום 31/12/14 במקום התאריך שהיה קבוע קודם לכן- 6/1/15.

בנוסף אישרו חברי המרכז באותה פסקה הראשונה להצמיד את הבחירות ליו"ר התנועה ולמועמדי הליכוד לכנסת ה- 20 לאותו היום- 31/12/14.

בפיסקה הרביעית של הצעת ההחלטה אישרו חברי המרכז את תקנון הבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה- 20 שצורף להצעת ההחלטה, שכולל כאמור סעיפים רבים כולל מתן האפשרות לשריונים ליו"ר התנועה כמפורט לעיל.

טרם מתן החלטה בשאלת התוקף של הצבעת חברי המרכז הנ"ל, הזהרתי את עצמי שוב ושוב כי מדובר בהצעת החלטה שהתקבלה באופן דמוקרטי ע"י רוב גדול של חברי המרכז.

כיוון שכך, נראה לי ככלל, כי רק במקרים בו יתברר שהצעת ההחלטה נוגדת בנושא כזה או אחר באופן מובהק את האמור בחוקת הליכוד, הרי במקרה זה ורק במקרה זה, יתערב בית הדין ויבטל את אותו חלק בהצעת ההחלטה שנוגד כאמור באופן מובהק ומפורש את האמור בחוקה.

לעומת זאת, מקום שיתברר כי נושא כזה או אחר בהצעת ההחלטה כולל בתקנון הבחירות אינו נוגד באופן מובהק את האמור בחוקה, הרי לאור העובדה כי הצעת ההחלטה התקבלה ברוב מוחלט וגדול של כלל חברי המרכז שהצביעו, בית הדין לא יתערב ולא יבטל הצעות אלו שהתקבלו כולל בקשר לתקנון הבחירות.

ועתה מן הכלל אל הפרט.

אתחיל עם שאלת התוקף של תקנון הבחירות שהתקבל כהוראת שעה וכולל בין היתר את שאלת השריונים שניתנה ליו"ר התנועה, ואשר כאמור רוב חברי המרכז אישרו ברוב גדול.

העותרים טוענים כי יש לבטל את תקנון הבחירות ככל שהוא נוגד את החוקה כולל ובמיוחד בקשר למתן האפשרות ליו"ר התנועה לקבוע שריונים ברשימת הליכוד לכנסת.

העותרים מפנים לאמור בסעיף 139 (א) לחוקה ולפיו כלל חברי התנועה יבחרו "את שאר המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת, אף זאת בבחירות אישיות, כלליות, שוות, ישירות וחשאיות".

העותרים טוענים כי מתן אפשרות ליו"ר התנועה לקבוע שריונים נוגד את האמור בסעיף 139 (א) לחוקה.

אין אני מקבל טענה זו.

נכון הוא כי עפ"י האמור בסעיף 139 (א) לחוקה, ייבחרו המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת בבחירות אישיות, ישירות וחשאיות.

אינני רואה בקבלת תקנון הבחירות שהתקבל כהוראת שעה משום סתירה מובהקת לאמור בסעיף 139 (א) לחוקה בקשר לשאלת השריונים.

נכון הוא כי ככלל ייבחרו המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת בבחירות אישיות וחשאיות, אולם אינני רואה מניעה כי המרכז יקבל החלטה כהוראת שעה לפני מערכת בחירות מסוימת כי יו"ר התנועה יוכל לקבוע שריונים למועמדים ברשימה לכנסת.

מתן אפשרות ליו"ר התנועה לקבוע שריונים היא לגיטימית, לאור הרצון לאפשר ליו"ר התנועה להביא מועמדים חיצוניים אטרקטיביים לרשימת הליכוד לכנסת.

עניין זה נכון במיוחד, כאשר הסיפא של סעיף 139 (א) לחוקה קובע כי "סדרי הבחירה ייקבעו בתקנון הבחירות ע"י המרכז, לאחר דיון בוועדת החוקה".

לאור כל המפורט, נראה לי נכון לאשר את החלטת המרכז שהתקבלה ברוב גדול בקשר לתקנון הבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה-20 (הוראת שעה), בלא לשנות כהוא זה מהתקנון, כולל בקשר לשאלת השריונים.

הנושא האחרון שיש לבדוק בקשר לעתירות הוא בקשר לפיסקה הראשונה של הצעת ההחלטה שהתקבלה ע"י רוב חברי המרכז, ולפיה "הבחירות לכהונת יושב ראש תנועת הליכוד ומועמדה לכהונת ראש ממשלת ישראל לכנסת ה-20 והבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה-20, תתקיימנה באותו מועד ביום ה-31 בדצמבר 2014".

הפיסקה הזו כוללת אם כן שני עניינים, האחד הוא הקדמת הבחירות לכהונת יו"ר התנועה מיום 6/1/15 ליום 31/12/14, והשני הוא הצמדת הבחירות ליו"ר התנועה לבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה-20, אשר תתקיימנה שתיהן ביום 31/12/14.

אשר לעניין הראשון בדבר הקדמת הבחירות ליו"ר התנועה מיום 6/1/15 ליום 31/12/14, הרי אין מחלוקת שאין בכך שינוי חוקה ו/או אין בכך סתירה כלשהי לאמור בחוקה, כך שבוודאי מוסמך המרכז לשנות ו/או להקדים את מועד הבחירות שהוא קבע קודם לכן לתאריך אחר.

עוד יצוין כי נטענו טענות שונות בפנינו בעת הדיון, בדבר "שינוי כללי המשחק תוך כדי תנועה", דהיינו שאין לאפשר הקדמת ו/או שינוי תאריך הבחירות תוך כדי מערכת הבחירות.

אינני מקבל טענה זו במקרה דנן.

כאשר מרכז הליכוד קיבל החלטה בכינוס קודם, כי הבחירות ליו"ר התנועה יתקיימו ביום 6/1/15, עדיין לא התקבלה כל החלטה בדבר פיזור הכנסת הנוכחית.

כעת נוצר מצב חדש של הקדמת מועד הבחירות לכנסת וקיומם במועד קרוב ביום 17/3/15, כך שיש היגיון בהחלטת המרכז להקדים את מועד הבחירות ליו"ר התנועה ליום 31/12/14.

כיוון שכך, אינני רואה כל מניעה לאשר את החלטת חברי המרכז להקדים את מועד הבחירות ליו"ר התנועה כמפורט לעיל ליום 31/12/14.

שונה הוא המצב בקשר להצמדת הבחירות ליו"ר התנועה יחד עם הבחירות של מועמדי הליכוד לכנסת ה-20.

טוענים העותרים כי הצמדת הבחירות נוגדת את האמור בסעיף 139 (א) לחוקה, ולפיו "לאחר בחירת יו"ר התנועה, כאמור בסעיף 84 (ב), יבחרו כלל חברי התנועה את שאר המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת..."

טוענים העותרים כי מדובר בהוראה מפורשת של החוקה, ולפיה המועמדים לרשימת הליכוד לכנסת ייבחרו לאחר בחירת יו"ר התנועה.

לאחר עיון רב ושיקול בטענות הצדדים, אני מקבל טענה זו.

לאור הכלל שקבעתי לעיל, הרי נראה כי בהצמדת הבחירות ליו"ר התנועה ולמועמדים לכנסת יש משום ניגוד מובהק לאמור בסעיף 139 (א) לחוקה. הסעיף מדבר באופן ברור, ולא ניתן לפרשנות אחרת, כי המועמדים לכנסת ייבחרו לא באותו היום, אלא "לאחר בחירת יו"ר התנועה".

לאור ההוראה הברורה של סעיף 139 (א), לא מצאתי כיצד ניתן לעקוף הוראה זו ולהצמיד את הבחירות ליו"ר התנועה יחד עם הבחירות למועמדי הליכוד לכנסת.

יתירה מכך, לא מצאתי גם נימוק של ממש בטענות כפי שהועלו ע"י עו"ד הלוי-היועמ"ש המלומד של תנועת הליכוד בצורך להצמיד את שתי מערכות הבחירות.

ניתן לומר כי הנימוק היחידי שניתן הוא כדי לחסוך בעלויות של קיום שתי מערכות בחירות נפרדות.

אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי אכן בהצמדת הבחירות יהיה חיסכון בעלויות הכספיות.

אינני מזלזל כלל בטענה זו של חיסכון בעלויות, אך לדעתי אין בכך כדי לרפא את הפגם של סתירה מובהקת בהוראות החוקה, תוך פגיעה בזכויותיהן האחרות של המועמדים האחרים השונים, וכפי שיפורט להלן.

שמענו את דבריהם של מר פואה מיכאל ושל ב"כ המכובד עו"ד דניאל רובינס, ולפיהם הצמדת הבחירות כמפורט לעיל תפגע כלכלית במועמד לראשות התנועה ולכנסת מר משה פייגלין, וכן בהתארגנות שלו כפי שכבר נקבעה מראש, כאשר הצמדת שתי מערכות הבחירות תגרום לכך שהוא לא יוכל להתמודד כראוי וכיאות לשני התפקידים הנ"ל, הן למועמדותו ליו"ר התנועה והן למועמדותו לכנסת.

בנוסף, שמענו גם את הטענות בקשר לעתירתו של נציג הצעירים מר יעקב וידר, ולפיהם כמועמד לכנסת ייפגעו סיכוייו במקרה של הצמדת הבחירות לשתי מערכות הבחירות, והכל כמפורט בטענות ששמעו בפנינו, ואין זה המקום לפרטן.

שוכנעתי כי הדברים נכונים, וכי מלבד הסתירה המובהקת בהוראות החוקה, הרי הצמדת שתי מערכות הבחירות לאותו היום יש בה משום פגיעה בזכויותיהם של המועמדים האחרים הן לראשות התנועה והן למועמדים לכנסת.

לאור כל המפורט, ועל אף הטענה הנכונה בדבר חיסכון בעלויות כספיות במקרה של הצמדת הבחירות, אינני רואה מקום לאשר את החלטת המרכז להצמיד את שתי מערכות הבחירות לאותו היום.

כיוון שכך, ואילו הדבר תלוי בי, אני קובע כי החלטת המרכז להקדים את הבחירות לתפקיד יו"ר התנועה התקבלה בסמכות וכדין, באופן שהבחירות ליו"ר התנועה אכן יתקיימו ביום 31/12/14.

לעומת זאת אני קובע כי אין להצמיד את הבחירות למועמדים לכנסת עם הבחירות ליו"ר התנועה, באופן שהבחירות למועמדים לכנסת יתקיימו ביום 6/1/15.

עו"ד מיכאל קליינר, נשיא בית הדין

בפנינו עתירות שהוגשו לפני ואחרי ישיבת המרכז ביום י"ז בכסלו (9.12.14).

בדיון שקיימנו ביום י"ט בכסלו (11.12), במשך שעות ארוכות, העותרים הנוספים: אביעד ויסולי אליו הצטרף גם מר יעקב וידר מפי חיים סרצ'וק וסגן יו"ר הכנסת משה פייגלין מפי מר מיכאל פואה, הציגו טיעונים נוספים בעניינים שכבר נדונו בדיון הראשון שקיימנו ערב ישיבת המרכז, ביום ט"ז כסלו וגם הניחו לפתחו של בית הדין שלל סוגיות משפטיות נוספות, הכול בהקשר לסוגיות תקנון הבחירות המקדימות ומועדן.

כמו כן נדונה עתירתם של מיכאל פואה רן לוי ואלי קורנפלד (1269/14) שעניינה ביטול ההצבעה התשאית שהתקיימה ברחבי ישראל ביום י"ח בסלו, בגין שהחלטה על קיומה התקבלה, לטענתם, שלא כדין.

היועץ המשפטי של הליכוד עוה"ד אבי הלוי ונציגו של יו"ר המרכז מר שי גריזים השיבו לעותרים תוך שהם גם מתארים את השתלשלות העניינים בישיבת המרכז מ- י"ח בכסלו מנקודת ראותם.

החלטתנו ניתנת על פי העניינים בהם נדרשה הכרעתנו. על ידי מי מהעותרים, מספר עותרים או רובם ככולם.

1. עניין ועדת הפיקוח: לטענת העותר מר אביעד ויסולי המרכז אישר את בחירתו של יו"ר וועדת הבחירות המרכזית לתפקיד יו"ר וועדת הפיקוח על הבחירות ליו"ר התנועה. זאת בניגוד להחלטת בית הדין בעתירה 1254/14 הקובעת שהיות ובשתי הוועדות זכות ההכרעה היא בידי יו"ר הוועדה יו"ר וועדת הבחירות לא יוכל להיות מועמד לפקח על עצמו. כמו כן לא נבחרו חברי וועדות פיקוח וועדות בחירות לבחירות המקדימות לרשימה על פי סעיף 140 לחוקה.

מר גריזים הסביר כי נעשו פניות למספר שופטים מחוזיים בדימוס וכל הניסיונות עלו בתוהו. היועץ המשפטי חזר והסביר כי גם בעבר התנהלו הבחירות ללא וועדת פיקוח, או שיו"ר וועדת הבחירות עמד בראשה.

אנו מקבלים פה אחד את העתירה ביחס לבטלות ההחלטה בעניין ראשות וועדת הפיקוח. בנסיבות כרגע אין משמעות לבחירה שנעשתה, שהרי היא מרוקנת מתוכן את הסמכויות שהחוקה מצאה לנכון להעניק לוועדת הפיקוח על פי סעיפים 96-101 וכל מה שנותר מההחלטה הוא יצירת סיטואציה קומית של אדם המפקח ומציע הצעות לעצמו.

בנסיבות שנוצרו נראה לנו הפתרון שהציע נציג יו"ר המרכז לעשות מאמץ נוסף למצוא שופט מחוזי בדימוס שיוצג ויאשר על דעת יו"ר המזכירות והיועץ המשפטי של התנועה ולהעמידו בראש ועדת הפיקוח על הבחירות לראשות התנועה המורכבת ממנו ומנציגי הצדדים. לא ימצא שופט מחוזי ימנו יו"ר המזכירות והיועמ"ש לתפקיד חבר תנועה ותיק שיש לו הכישרים לשמש כשופט מחוזי.

היות והמרכז לא בחר וועדת פיקוח לבחירות המקדימות של חברי הכנסת, תשמש וועדת הפיקוח לבחירת יו"ר התנועה גם כוועדת הפיקוח לבחירות המקדימות על פי סעיף 140. היות והמרכז גם לא בחר וועדת בחירות על פי סעיף 140 לחוקה תוסמך וועדת הבחירות המרכזית לשמש גם כוועדת הבחירות לעניין הבחירות המקדימות לחברי הכנסת כפי שהיה נהוג גם בעבר עם או בלי הסמכה שכזו.

2. לעניין הקדמת הבחירות המקדימות לראשות התנועה נטען על ידי מספר עותרים כי מדובר בשינוי כללי המשחק תוך כדי משחק דבר המקשה על מועמדים חדשים או מועמדים שכבר תכננו מערכה על פי התאריך היעד שקבע המרכז בישיבה הקודמת. כמו כן נטען לפסלות ההצעה כי היא הוצעה על ידי יו"ר התנועה המועמד לבחירה בעצמו.

אנו דוחים פה אחד את העתירות בעניין זה. אוסיף זאת לדברי חברי: "המשחק" המרכזי לשמו קיימת תנועה פוליטית הוא רצון החברים לממש את המטרות והאידיאלים בגינם בחרו להצטרף למפלגה ולהקדיש לה מזמנם מרצם ואף ממונם. האפיק העיקרי למימוש עקרונותיה של תנועה פוליטית הן הבחירות הכלליות לכנסת. זהו המבחן העליון, זוהי התכלית אליה מכוונים המאמצים, הפעילויות הארגוניות וההסברתיות המתנהלות כל ימות השנה בין מבחן בחירות אחד למשנהו.

העותרים בכל הכבוד מלינים על הקדמת הבחירות לראשות התנועה בשבוע אחד מ – ט"ו לטבת ל-ט' בטבת תשע"ה תוך התעלמות מהפרט הקטן שהמועד הראשון נקבע כשהבחירות הכלליות קבועות לראשית תשע"ח ובינתיים הן הוקדמו ל- תשע"ה. לקבוע שההקדמה שהוצעה על פי הסמכות הקיימת לראש התנועה ולו בלבד, על פי סעיף 88 לחוקה, בשבוע אחד - היא סבירה ומידתית-בנסיבות שנוצרו, זו אפילו לשון המעטה.

3. לעניין החלטת יו"ר המרכז לקיים הצבעה חשאית. נטען כי יש בכך הפרה של החלטת בית הדין מיום י"ז כסלו. ועל כן יש לבטלה ויחד אתה לקבוע כי ההחלטה שנתקבלה על ידי חברי המרכז בהצבעה החשאית שנקיימה ביום י"ט כסלו בטלה אף היא.

איננו מקבלים את העתירה לעניין זה.

על פי עדות נציג יו"ר המרכז והיועץ המשפטי הוגשו ליו"ר המרכז כארבע מאות חתימות שנחזו להיות חתימות חברי מרכז המבקשים לקיים הצבעה חשאית לא היה ברור האם בגליונות שהוגשו יש די חתימות כשרות כדי לחייב את יו"ר המרכז לקיים הצבעה חשאית. על פי העדויות ישיבת המרכז הייתה סוערת במידה שהקשתה על קיום הליך מסודר של בדיקת החתימות. באולם נכתו כמה מאות חברים שקיימו דיון סוער וטעון שהיה מקשה על קיום הליך אמין של הצבעה גלויה בנושא טעון ושנוי במחלוקת ועל כן החליט הודיע יו"ר המרכז על קיום הצבעה חשאית. אכן למחרת התקיימה הצבעה חשאית בה השתתפו למעלה מ-2200 חברים וברוב גדול התקבל תקנון הבחירות שהוצע על ידי יו"ר התנועה ושהיה בלאו הכי מוסכם בין הצדדים למעט בעניינים שבהם אנו מכריעים לגופה של חוקה בעתירה זו.

כפי שצוין גם בהחלטתנו בעתירה 1263/14 לא נדרשנו לשאלת סמכות יו"ר המרכז והמרכז לקבוע על פי העניין הצבעה חשאית. ציינו שהמרכז החליט לאחרינה על קיום הצבעה חשאית ללא חתימות. בדיון הוברר לנו גם מפי העותר עוה"ד ויסולי שבמקרים רבים בעבר החליטו יושבי ראש המרכז, נוכח דרישה נמרצת להצבעה חשאית, לקיימה גם בהעדר רשימה בדוקה של 10% מחברי המרכז שחתמו על בקשה להצבעה חשאית והנמצאים באולם בזמן ההצבעה.

עם זאת אנו חוזרים ומביעים את עמדתנו שגם אם התוצאה המתקבלת משקפת את הדין הרצוי, כל עוד לא תשונה החוקה ותהפוך את הרצוי למצוי, אנו צפויים לתקלות רבות באשר לא תמיד ימצאו גורמים כמו יו"ר המרכז במקרה זה, שיהיו מוכנים להסתכן ולשלם מחיר כדי להוביל למה שנראה, בנסיבות אותה השעה, התוצאה הרצויה לתנועה.

4. שני עניינים, שנכרכו בתקנון הבחירות ובהחלטה על מועדי הבחירות ואושרו כמקשה אחת, ברוב של קרוב לשני שלישי, על ידי המרכז, מעמידים בפנינו את עיקר הקושי. שתי החלטות הסותרות לכאורה את הוראות החוקה. גם אני חזרתי והזהרתי את עצמי בפני

הקושי הכפול בפניו אנו עומדים. מצד אחד החלטת מרכז הנוגדת את החוקה דינה להתבטל בייחוד אם לא התקבלה ברוב של שני שלישים. מצד שני קיים קושי גדול לבטל החלטת מרכז שהתקבלה ברוב גדול.

קראתי את פסקי הדין של חברי ומוצא עצמי מגיע למסקנה הפוכה לזו שהגיע חברי ד"ר אריאל בוכניק בשני העניינים שבמחלוקת. אני מצטרף לדעת חברי עוה"ד במ בדעה שיש לבטל את השיריונים ולקדם את הרשימה כולה כפי שהחליט המרכז על פי הצעתה החלופית של וועדת החוקה שצפתה אפשרות של החלטת בית הדין כפי שאנו מקבלים ברוב דעות אינני מסתפק בהצטרפות לעמדת חברי במ שאת הפן החוקתי היטיב להציג. אני רואה בהצעת השריון נסיגה מעיקרון שנשמר בקנאות על ידי הליכוד ולפניו תנועת החרות מאז הרכבת הרשימה לכנסת השמינית בשנת 1977- כולם, ללא יוצא מן הכלל, נבחרים, קודם, על ידי כלל חברי המרכז ואח"כ על ידי כלל חברי המפלגה. אין מוצנחים, אין משוריינים- כולם שווים בפני החוקה. מבגין ושמיר ועד נתניהו כל ראשי התנועה לא שריינו ולו חבר אחד מאז ועד היום. כמו מסעות של אלפי מילים קדימה, גם התדרדרות במדרונות חלקלקים, אליי בחירות פנימיות נוסח לפיד וליברמן, מתחילה בצעד קטן אחד וכמעט בלתי מורגש.

אם ניתן לגייס אישים ששםם הולך לפנייהם ובידם לחזק את התנועה, הם ייבחרו. הליכודניקים תמיד גילו תבונה קולקטיבית ובחרו באישים בעלי פוטנציאל אמיתי. כך נבחר שר הביטחון ברוב גדול למרות שלא היה פעיל בסניף כפר סבא. לכל מי שמתפתה לשיבוצים קלים בסלון אביגדור כזה או אחר, צריך להצביע על מה עלה בגורלם של המשובצים בצמרות הרשימות החד פעמיות למיניהם, שהשילו מעליהם את משקלם הציבורי, יחד עם רשימתם, או אפילו לפנייה. וכל מעמד ציבורי שהיה להם בבואם, התפוגג בלכתם. לעומת זאת בחירה בליכוד (כמו גם בעבודה) היוותה קרש קפיצה ציבורי לא רק למי שהביא איתו מעמד ציבורי מבחוץ, אלא גם למי שצמח אחרי שהצליח להיבחר באזור או בסקטור שלו. ע"ע סער, ארדן, לוין, דנון, אלקין ואח. לכן כדאי להזכיר לכל המחוזרים אמת ישנה נושנה: לפעמים הדרך הארוכה היא הקצרה והקצרה היא טיסה נעימה לשום מקום. על כל פנים יש לחזק את החוקה בבואה לוודא שלא ידחקו לאחור, כפי שקרה בבחירות הקודמות, נציגי האזורים והמגזרים, שכמו בעבר אמורים להצמיח דור חדש ורענן של מנהיגות תנועתית.

5. ולסיום לעניין מועד הבחירות המקדימות לרשימת הליכוד שלגביו אני חלוק עם חברי. לדעתי יש מקום לדחות את העתירות בעניין זה ולהותיר את החלטת המרכז על מכונה.

חוקת התנועה היא חוזה בין חברי התנועה שתכליתו להסדיר את פעולתה בדרך להגשמת מטרותיה. ואכן התכלית היא זו שאנו אמורים לשוות לנגד עיננו בבואנו לבחון את משמעותו של סעיף 139 א לחוקת הליכוד. לשיטת חברי והעותרים המילה "לאחר" ברישא של הסעיף סותמת את הגולל על כל ניסיון לבחון לעומקה את הכוונה האובייקטיבית של מנסחי החוזה הזה הקרוי חוקת הליכוד. (ראה בג"ץ 4562/92 זנדברג נ' רשות השידור "בצד הלשון עומדת התכלית. אלה הן המטרות היעדים, האינטרסים והערכים אשר הנורמה נועדה להגשים"). כפי שהוסבר בעניין אחר בהחלטתנו זו, כינון הבחירה הדמוקרטית לרשימה ב-1977, לצד היותו רצוי וראוי לגופו של עניין, בהיותו נתפס בעת כינונו חדשני ואפילו טהור, נועד לבדל את הליכוד, בעיני הציבור, ממפלגת העבודה שבאותה עת עדיין בחרה את נציגיה לכנסת בחדרים אפלים, עמוסי עסקנים, ואפופי עשן. במבחן התוצאה: בחירות 1977 סיימו עידן של כמעט שני דורות של שלטון ללא מצרים של השמאל במדינה וביישוב. ואכן קירוב הניצחון בבחירות; השגת המהפך השלטוני ולא פרץ פתאומי של להט דמוקרטי, הייתה התכלית

האמיתית שהובילה ראשי קבוצות בתנועה לוותר על עצמתם והשפעתם ולאמץ את שיטת הבחירות המהפכנית החדשה.

לשיטתי מי שניסח את הרישא ל-139 עשה זאת כמי שמישח לפי תומו. ללא כוונה עמוקה או מחשבה יתירה. כי הלא מובן מאליו שקודם בוחרים מספר אחד ואחרי אחד באים שניים, שלוש וכל היתר. מי שרוצה להציג סיבה מיוחדת הגיון נסתר או תוכנה מרחיקת לכת שהכתיבה הפרדת ההצבעה כמשתמע לשיטת העותרים וחברי מהשימוש במילה "לאחר", באופן הבא לקבוע ולחייב שבשום מקרה ללא ייבחרו כל המועמדים יחדיו, מוזמן להציג רציונל כזה. (בעולם אידיאלי אכן נכון היה לבחור מועמד אחר מועמד אחר מועמד, כשתמיד אתה יודע מי נבחר עד אותו שלב, וזאת עד לסוף הרשימה, אך במציאות מתפשרים ומוצאים שיטה המשיגה את המטרה בקירוב.)

על פי כללי הפרשנות התכליתית (שבדיני חוזים - להבדיל מחוקים וחוקה- ניתן למצוא להם שימוש מועיל וראוי), במקום שאין פרשנות סובייקטיבית רלוונטית, אין מנס מפניה לתכלית האובייקטיבית הנשאבת מעקרונות יסוד משפטיים שבכללם "תוצאה סבירה הגיונית וצודקת" (ברק- עקרונות כלליים של המשפט בפרשנות המשפט-פרשנות תכליתית של חוזים). לשיטתי לא הגיוני ולא סביר לקיים שני סיבובי פריימריס בזה אחר זה הן בגין העלויות העצומות של כל סיבוב והן בשל הקושי להוציא אל הקלפיות פעמיים קרוב ל-100,000 בוחרים. לצורך המחשה: לישיבת המרכז רבת החשיבות בשבוע שעבר - למעלה מ-80% מחבריו של הגוף הנבחר המרכזי הזה התקשו להגיע.

גם הטענות בדבר הפגיעה במועמדים לראשות בגין ההצמדה, ובמועמדים האחרים לכנסת בגין הבלטה ומשאבים לה זוכים המועמדים לשתיה ההצבעות, לא זו בלבד שטענות אלה קלושות למדי, אלא שהן אף מבטלות - ולמצער מאזנות, טענה את רעותה. שהרי מצד אחד נטען שמועמד לראשות המפלגה מאבד קולות בבחירות למיקומו ברשימה המתקיימות באותו יום (ריכוז מאמץ לראשות, לא יצביעו עבורו פעמיים? וכי"ב) ומאידך התריע מבקר התנועה שמועמד לראשות זוכה ליתרון מול יתר המועמדים לרשימה בהיותו זוכה להבלטה יתירה, גם משום שתקרת ההוצאות הכספיות המותרת לו גבוהה בהרבה מההוצאות המותרות למתחריו שאינם מתמודדים לראשות המפלגה. שני מועמדים לנו לראשות ולרשימה גם יחד, האחד אינו עותר להפרדה והשני מתלונן בהיפוך לעמדת המבקר על הקשיים ונזק שנגרם לו במרוץ לעומת המועמדים האחרים לכנסת. לשיטתי קשה לדעת האם ליחס משקל ייתר לעמדת מר פייגלין או לעמדת המבקר, אולם אפשר לקבוע שהנזק לכאן או אחר בטל בשישים לעומת הנזק שייגרם לתנועה בשל הפרדת הבחירות.

לסיכום עמדתי, התוצאה אליה הגיעו חברי אינה צודקת כלפי האוהדים החברים והמועמדים לכנסת, שמעל לכל, כמהים לניצחון בבחירות. הטית 5 מיליוני שקלים ממשאבי הקרב מול השמאל לצורך סיבוב בחירות פנימי נעדר הצדקה עניינית בעלת משקל, אינה סבירה עד כדי היותה על סף ההתכתבות עם נאום הלווייתנים של רמון במרכז העבודה בשעתו.

לדידי גם אם המספרים שהוצגו בפנינו על ידי מנכ"ל התנועה מר גדי אריאלי ניתנים לקיצוץ עמוק, עדיין יום הבחירות הנוסף יעלה לתנועה לפחות 10% מתקציב הבחירות שאושר לה. לדידי זוהי עלות בלתי נסבלת, נעדרת כל הצדקה, התומכת אפילו, אם אין מנוס מכך, בעשיית שימוש חורג ונדיר בסעיף 124א ס"פ לחוקת התנועה. עד כדי שניתן לדעתי לאמר שאם זה לא המקרה המצדיק הפעלת סעיף זה, קשה להעלות על דעתי מתי יהיה מקום לעשות שימוש ב-"סעיף יום הדין" הזה.

אשר על כן ברוב דעות ונגד דעתו החולקת, מאד, של נשיא בית הדין הוחלט לקבל את העתירה ולהורות על קיום הבחירות המקדימות לחברי הכנסת במועד שתקבע וועדת החוקה.

כמו כן הוחלט ברוב דעות של הנשיא והשופט במ מול דעתו החולקת של חבר נשיאות בית הדין בוכניק לבטל את השריונים ולקדם את המיקומים כפי שנקבע בתקנון מראש.

בית הדין החליט פה אחד לדחות את העתירות ביחס לחוקיות הצבעת המרכז, הקדמת הבחירות המקדימות לראשות המפלגה ולקבל את העתירה בעניין ביטול בחירת יו"ר ועדת הפיקוח

(-)

(-)

(-)